

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram:

M- LEKTOR

Kandidatnummer:

9529

Veileder:

Peder Roberts

Tittel på bacheloroppgaven:

Nils Falkeid, den hjemvendte utvandrer: en mikrohistorisk analyse

Antall ord: 8191

Antall vedlegg/annet: 9100

Stavanger, 1.juni 2022

dato/år

Nils Falkeid, den hjemvendte utvandrer: en mikrohistorisk analyse

Eier: Margaret Caroline Landa
Bilde av Mabel Olive, Nils og Margaret på farmen i Bardo, Alberta, 1938

Mari Bergøy
Bacheloroppgave i historie HIS370
Universitet i Stavanger
2022

Universitetet
i Stavanger

Til mormor

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 En emigrantreise.....	1
1.2 Oppgavens relevans og avgrensning	2
1.3 Problemstilling	4
1.4 Oppgavens struktur	4
2.0 Tidligere forskning	5
2.1 Grunnleggende begrep	6
2.2 Teori om remigrasjon	7
3.0 Metode	10
3.1 Metodens begrensninger	11
4.0 Kilder	14
5.0 Empirisk analyse og diskusjon	16
5.1 Nils reiser til Canada.....	16
5.2 Nils returnerer til Finnøy.....	18
5.3 Nils' historie i det store bildet.....	21
6.0 Konklusjon	23
7.0 Bibliografi	25
7.1 Primærkilder.....	25
7.2 Sekundærkilder.....	26
8.0 Vedlegg	28
8.1: Digitalarkivets emigrantprotokoller	28
8.2: <i>SS Ausonia</i>	30
8.3: Certificate of Naturalization.....	31
8.4: Certificate of Marriage	33
8.5: Registration of Death	35
8.6: Drivhusbygging på Vestbø 1949.....	36
8.7: Utklipp fra <i>Stavanger Aftenblad</i> arkiv	37
8.8: Margarets dagbok: <i>My Trip to Norway</i>	39
8.9: Attest for å ha fått norsk riksborgarett	40
8.10: Samtale med Margaret Caroline Landa 27.04.2022.....	41

1.0 Innledning

1.1 En emigrantreise

I 1927 reiste Nils Falkeid fra Finnøy til Canada, uvitende om at han tjue år senere skulle vende tilbake. Sammen med to venner, Anton Nordbø og Claus Hesby, dro de fra Finnøy 7.mars 1927 i håp om bedre tider over Atlanteren. Reisen gikk først fra Stavanger til Newcastle i England med enten båten *SS Jupiter* eller *SS Venus*. Videre gikk ferden med tog til Southampton. På sørkysten i England gikk de om bord i båten *SS Ausonia*, med kurs for Halifax i Canada.^{1,2} Etter ankomst i Canada dro de mot prærien, nærmere bestemt Griffin i Saskatchewan. Der hadde finnøybuene Gerda og Rasmus Hesby slått seg ned fem år tidligere.³ I områdene rundt Alberta og Saskatchewan hadde det dannet seg flere norske bosetninger, og flere av innbyggerne hadde opprinnelse fra Finnøy.⁴ Etter å ha reist rundt på prærien slo Nils seg ned i Bardo i Alberta. Her fikk han jobb på en farm hos en annen finnøybu, Gunvald Nærland, som hadde reist over i 1924.⁵

I Bardo møtte Nils sin kommende kone, Mabel Olive Jevning, som også hadde røtter i Norge. Bestefaren hennes, Nils Jevning utvandret fra Bardu i Nord-Norge til Amerika i 1876, og ga området navnet Bardo, naturlig nok etter Bardu i gamlelandet.⁶ Nils og Mabel Olive giftet seg i 1936 og fikk etter hvert tre barn, Margaret Caroline i 1936, Audrey Francis i 1939 og Neil Edward i 1943.⁷ Familien levde godt på farmen, selv om gårdsarbeidet var hardt. I 1948 rammet ulykken da Nils sin kone, Mabel Olive døde av brystkreft.⁸ Dødsfallet førte til at barna ble sendt til ulike slektninger i Victoria og i Edmonton. Etter at barna var trygt plassert bestemte Nils seg, nå skulle han hjem til Finnøy.

I nærmere ett år var Nils hjemme på gamle trakter på Finnøy, samtidig som barna befant seg tusenvis av kilometer borte. På Finnøy møtte han Solveig Vestbø, søster til Gerda Hesby. Nils fikk et godt øye til Solveig, og etter hans endelige retur giftet de seg og fikk en gutt, Svein Kåre i 1953. Men, for denne gangen ble han ikke værende lenge på Finnøy. Onsdag 22.mars 1950 reiste Nils med *MS Oslofjord* over Atlanteren nok en gang, denne gang for å hente barna sine.⁹

---

¹ Rune Nedrebø, *Mors historie: Margaret Caroline Landas oppvekst og liv i Canada og på Finnøy*, 2017, s. 10.

² Se vedlegg 2.

³ Se vedlegg 1.

⁴ Sverre Mørkhagen, *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975* (Trondheim: Gyldendal, 2009), s. 513.

⁵ Se vedlegg 1.

⁶ Nedrebø, *Mors historie*, s. 5.

⁷ Se vedlegg 4.

⁸ Se vedlegg 5.

⁹ Se vedlegg 7a.

Ett år senere, 27.oktober 1951 forlot Nils byen Victoria med døtrene sine, det kommer fram i dagboken til Margaret.¹⁰ Turen fra vestkysten i Canada til Finnøy ble lang, og på veien hentet de broren Neil i Edmonton. Videre gikk turen til New York med tog. Den tredje oktober 1951 kastet *DS Stavangerfjord* loss med hele familien om bord, og én uke senere 12.oktober ankom de Stavanger. Derifra reiste de videre til Finnøy med ferge. Overgangen fra Canada til Finnøy ble stor for barna, men endelig var familien gjenforent. Denne gangen var Nils hjemme for godt, men hvor vanlig var det egentlig at emigranter vendte hjem igjen?

1.2 Oppgavens relevans og avgrensning

Nils Falkeid er min oldefar, og derfor har jeg tilgang til denne historien. Ved å bruke Nils' historie vil jeg i denne oppgaven belyse to temaer som kan sies å ha havnet i skyggen av den store utvandringen, nemlig utvandring til Canada og tilbakevendte norsk-amerikanere. Oppgaven vil utforske om en gjennom å forstå Nils får mulighet til å forstå et større fenomen i sin helhet. Samtidig som historien kan brukes til å belyse ulike tema, åpner den også opp for ulike spørsmål. Eksempelvis; hvorfor valgte Nils å reise til Canada i stedet for USA og hva var det som gjorde at han valgte å dra hjem til Finnøy? Avgrensningen til oppgaven vil følge Nils' tid i Canada, og avgrenses dermed til perioden 1925-1951. Denne perioden av utvandringen preges av optimisme, men også av knusende nederlag som gjorde livet veldig vanskelig for mange. Samtidig er denne perioden interessant å utforske ettersom den faller utenfor de tre store bølgene av utvandring.¹¹

Det er snart 200 år siden de første menneskene reiste om bord i skipet *Restauration* fra Stavanger til New York.¹² Dette ble starten på norsk utvandring til Amerika, og siden har mange fulgt i de samme fotsporene som pionerene fra 1825. Anslagsvis reiste nærmere én million nordmenn til Amerika i perioden mellom 1825 og 1975.¹³ Mens mange etablerte seg og ble boene i Amerika for godt, var det likevel flere som valgte å returnere til Norge. Beregninger viser at nærmere en fjerdedel av utvandrerne etter hvert returnerte tilbake til hjemlandet, noe som gjør tilbakevandring til en naturlig del av utvandringen.¹⁴ Selv om statistikken viser at mange remigrerte, har jeg til forskjell valgt å se på menneskene bak

---

¹⁰ Se vedlegg 8.

¹¹ Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 34.

¹² Sverre Mørkhagen, *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975* (Trondheim: Gyldendal, 2009), s. 61.

¹³ Mørkhagen, *Farvel Norge*, s. 587.

¹⁴ Odd S. Lovold, *Det løfterike landet: Historien om norsk-amerikanerne* (Oslo: Universitetsforlaget, 1983), s. 37.

statistikken. Gjennom oppgaven vil jeg rette oppmerksomheten mot enkeltmennesket og dets handlingsrom. Slik blir individene ikke bare blir framstilt som tall, men vi får innblikk i det personlige, og samtidig får vi muligheten til å se på et større fenomen nedenfra og opp.

Av de tre ungguttene som reiste i 1927, var det to av dem som kom tilbake til Finnøy. Anton Nordbø kom tilbake til Finnøy i 1932, ettersom det var vanskelig å få seg jobb.¹⁵ Claus Hesby bosatte seg i Lloydminster, like øst for Edmonton. Senere kom også broren hans Paul Hesby til å bosette seg der. Paul dro til Canada i 1929, og uttrykte at grunnen til at han valgte å forlate Finnøy var fordi «There was no future there».¹⁶ Likevel var det flere finnøyfolk som vendte tilbake etter et lengre opphold i Canada, blant annet brødrene Karl og Richard Vestbø, som i en periode hadde vært sammen med Nils på prærien.¹⁷ Dette er med på å bekrefte at tilbakevandring ikke var et uvanlig fenomen, og noe som hendte på Finnøy.

Den store utvandringen fra Norge til Amerika er omfattende og kompleks, og byr på mange spennende historier. Innenfor tematikken er fokuset ofte rettet mot selve utvandringen, og det blir gitt mindre oppmerksomhet mot de som av ulike grunner vendte hjem igjen.¹⁸ Flere spørsmål har i ettertid blitt reist mot tilbakevandrerne om hvorfor de returnerte tilbake til Norge. Er tilbakevandring kun et resultat av et mislykket opphold i Amerika, eller er det flere ulike faktorer som spiller inn? Utvandringen fra Norge til Amerika har flere sider ved seg som av ulike grunner har fått mindre oppmerksomhet. Et aspekt er utvandringen til Canada. Utvandringen til Canada har på mange måter havnet i skyggen av utvandringen til USA. Selve utvandringen til Canada blir nevnt av mange, men ofte kun som en forlengelse av USA-utvandringen.

Inspirert av mikrohistorie vil jeg bruke historien til Nils, og hans reise til Canada som utgangspunkt for å belyse temaet remigrasjon. I et mikroskopisk perspektiv får man muligheten til å gi en intensiv historisk studie av et emnet, i stedet for en grov overordnet undersøkelse. Der forsvinner ofte individene i tall og statistikk til fordel for de store samfunnsstrukturene. Ved å bruke et mikroskop til fordel for et teleskop kommer enkeltmenneskene fram, og man får mulighet til å se på et større fenomen nedenfra og opp. Gjennom å studere Nils' historie får vi mulighet til å se individuelle årsaker til migrasjon, ikke bare de strukturelle. Dersom vi kun tar utgangspunkt i strukturelle faktorer, kan vi miste de personlige grunnene til migrasjon. Nils

---

¹⁵ Bjarte Hetland, «Anton Nordbø,» hentet 30.03.2022 fra: http://www.hetland.net/bjarte/slekt/nn_9.html#0.

¹⁶ Points West Living, «Lloydminster's Paul Hesby Celebrates 100th Birthday,» hentet 30.03.2022 fra: http://www.pointswestliving.com/news_detail.php?id=73.

¹⁷ Se vedlegg 1.

¹⁸ Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 117.

sin historie kan derimot bidra til å framheve de individuelle årsakene bak migrasjonsfenomenet, som gjør at vi kan få svar på spørsmål vi ellers ikke ville fått svar på.

1.3 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven vil være sentrert rundt temaene Canada-utvandringen og remigrasjon. Gjennom å bruke Nils Falkeids historie vil jeg belyse disse to temaene, og til slutt undersøke årsakene som ligger til grunne for tilbakevandring. Ved å ta utgangspunkt i Nils og i teorien til Mark Wyman angående returnering av emigranter, vil jeg se på hva som ledet Nils til å vende tilbake til fødelandet. Målet for oppgaven vil være å se nærmere på utvandringen til Canada, men hovedfokuset ligger blant dem som av ulike grunner reiste tilbake til Norge. Problemstillingen vil med andre ord lyde som følger: *Hvilke årsaker ledet Nils til å reise til Canada, for å så returnere til Norge etter et lengre opphold, og i hvor stor grad kan Nils' historie bidra til å forstå det større fenomenet remigrasjon i sin helhet?*

1.4 Oppgavens struktur

Jeg vil begynne med å gi en oversikt over tidligere forskning. I hovedsak trekkes Ingrid Semmingsen, Sverre Mørkhagen og Nils Olav Østrem fram. Videre vil jeg gå inn på grunnleggende begrep som blir benyttet i oppgaven, deriblant begrepene remigrasjon og mikrohistorie. Deretter vil jeg se på teorier knyttet opp mot remigrasjon, push-and-pull og Mark Wymans teori. I metoddelen går jeg inn på hvor jeg har funnet informasjon til denne oppgaven, og gir en begrunnelse på hvorfor og hvordan jeg vil bruke metoden min. Videre vil jeg introdusere kildene jeg skal bruke i oppgaven. Dernest vil jeg se på hva som ledet Nils til å dra til Canada, og om Wymans teori kan brukes til å gi svar på hvorfor Nils valgte å returnere til Norge etter tjue år i Canada. I forlengelsen vil jeg diskutere i hvor stor grad Nils' historie kan bidra til å forstå fenomenet remigrasjon, altså om et forskningsobjekt på mikronivå kan overføres til et makronivå. Avslutningsvis vil jeg sammenfatte funnene i en konklusjon.

2.0 Tidligere forskning

Mye er skrevet om utvandringen til Amerika, og som tidligere nevnt har fokuset gjerne vært på selve utvandringen, og særlig utvandringen til USA. I skyggen av det, har returnmigrantene og utvandringen til Canada havnet. Likevel er det flere som nevner begge temaene. Ingrid Semmingsen, Sverre Mørkhagen, Nils Olav Østrem har forsket og skrevet flere verk om utvandringen. I tillegg har lokalhistoriker Gunnar A. Skadberg i boka «*Øve dammen i Junaiten*»: *Utvandringen til Amerika, sett fra Stavanger og Ryfylke* skrevet om emigranter og remigranter i fra Finnøy, deriblant Nils Ladstein Vestbø, som ble ordfører i Finnøy kommune etter at han returnerte fra Amerika.¹⁹

Ingrid Semmingsen er å regne for en av Nordens fremste migrasjonsforskere, og hun har skrevet flere bind om norsk utvandring til Amerika. Den største utfordringen med tema remigrasjon er ifølge henne, mangelfullt kildeomfang. For å undersøke remigranter har Semmingsen i boka *Veien mot Vest* brukt Folketellingene og andre offentlige dokumenter, men også en god del amerikabrev, for å se nærmere på remigrantene. Semmingsen omtaler også utvandringen til Canada, blant annet om de norske bosetningene i Alberta og Saskatchewan, og området Bardo, der Nils Falkeid bodde.²⁰

Sverre Mørkhagen har også skrevet flere verk om utvandringen til Amerika. I boka *Farvel Norge: utvandringen til Amerika i perioden 1825-1975* fra 2009 får vi innblikk i den omfattende utvandringen, blant annet gjennom ulike emigranternes historier. Han trekker blant annet fram de nevnte finnøybrødrene Richard og Karl Vestbø, som reiste fra Finnøy til Canada i 1926.²¹ Mørkhagen benytter i likhet med Semmingsen, Folketellingene fra 1910 og 1920, Utvandringsstatistikken fra 1921, i tillegg til ulike passasjerlister for å gi en oversikt over norsk tilbakevandring fra Amerika. Han gir en god framstilling av omfanget rundt Canada-utvandringen, noe som er relevant for min oppgave. Tilbakevandringen nevnes også, men i mindre grad, og boka framstår mest sentrert rundt utvandringen til Amerika.

Nils Olav Østrem nevner i boka *Den store utferda: Utvandring frå Skjold og Vats til Amerika 1837-1914* utvandringen fra Rogaland. Her omtales utvandringen fra Ryfylke, og det blir pekt

---

¹⁹ Gunnar A. Skadberg, «*Øve dammen i Junaiten*»: *Utvandringen til Amerika, sett fra Stavanger og Ryfylke* (Stavanger: Wigestrands Forlag, 2007), s. 213.

²⁰ Ingrid Semmingsen, *Veien mot Vest: Utvandringen fra Norge til Amerika 1865*1915* (Oslo: Aschehoug & Co, 1950), s.391.

²¹ Sverre Mørkhagen, *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975* (Trondheim: Gyldendal, 2009), s. 513.

på at de fleste emigrantene i fra fylket kom fra Ryfylke.²² Dette er sier oss at Nils Falkeid var en av mange utvandrere fra dette området. I *Norsk utvandringshistorie* nevner Østrem i liten grad tilbakevandring, men påpeker derimot at dette punktet trenger mer forskning. Boka tar i hovedsak for seg utvandringen til Nord-Amerika, med mest fokus på USA. Utvandringen til Canada omtales likevel i forlengelsen av USA-utvandringen. I likhet med remigrasjon løftes også utvandringen til Canada fram som et annet punkt der det trengs mer forskning.²³ Østrem gjør dermed en nyttig analyse av push-and-pull modellen, noe jeg senere vil bruke og gå inn på i teoridelen. Tross visse mangler er framstillingen av utvandrerfenomenet til Amerika oversiktlig.

2.1 Grunnleggende begrep

Migrasjon eller folkeflytting er et kjent fenomen. Til alle tider har mennesker vandret på tvers av og krysset landegrenser. I historiefaget er migrasjon sentralt, og viktig dersom man skal kunne forstå ulike fortidige samfunn og kulturer.²⁴ Særlig har folkeflyttinga fra Europa til Nord-Amerika fått store ettervirkninger for både Europa og Amerika. Når vi snakker om migrasjon, har vi flere ulike typer for flytting. Innvandring eller immigrasjon og utvandring eller emigrasjon, er å regne for ekstern migrasjon, altså forflytning som krysser landegrenser.²⁵

Begrepet remigrasjon, returnmigrasjon eller tilbakevandring kan sees på som et begrep som på mange måter faller mellom to stoler. Kompleksiteten begrepet inneholder kan gjøre det vanskelig å plassere. Østrem på sin side regner remigrasjon for å tilhøre immigrasjon, altså innvandring.²⁶ Dersom vi skal følge denne tråden til Østrem, blir altså remigrantene å regne for innvandrere til eget land. I Folketellingen fra 1920 har tilbakevendte norsk-amerikanere fått tildelt en egen kategori, noe som forteller om hvor komplekst og utberedt fenomenet var.²⁷

Tilnærmingen for oppgaven er som nevnt inspirert av mikrohistorie. Mikrohistorie er et felt, perspektiv, tilnærming, retning, metode eller en praksis innenfor historisk forskning, som fikk

---

²² Nils Olav Østrem, *Den store utferda: Utvandring frå Skjold og Vats til Amerika 1837-1914* (Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015), s. 13.

²³ Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 117.

²⁴ Østrem, *Den store utferda*, s. 15.

²⁵ Østrem, *Den store utferda*, s. 17.

²⁶ Østrem, *Den store utferda*, s. 17.

²⁷ Det Statistiske Centralbyrå, *Norges Offisielle Statistikk. NOS VII. 81.: Folketellingen i Norge: 1. desember 1920*, fjerde heftet (Kristiania: H. Aschehoug & CO, 1923), s. 69-79.

sitt gjennomslag på 1970-tallet.²⁸ Jeg har tatt utgangspunkt i István Szijártós definisjon av mikrohistorie fra boka *What is Microhistory?* og min tilnærming vil bygge på hans forståelse av begrepet. I følge Szijártó inneholder begrepet mikrohistorie tre sentrale deler:²⁹

1. En intensiv historisk granskning av et relativt godt definert lite objekt, eller en hendelse, bosetning, familie eller en individuell person.
2. At granskningen har som mål å kunne finne svar på «store historiske spørsmål».
3. At granskningen vektlegger at alle historiske aktører har et handlingsrom.

Kort sagt tar mikrohistorie utgangspunkt i små forskningsenheter, på et mikronivå, for så å koble det opp mot et større narrativ på makronivå. Mikrohistorie gir med andre ord rom for å studere lokale og individuelle forhold, som kan brukes til eksempel på større strukturelle samfunnsprosesser.³⁰ I metoddelen vil jeg komme tilbake til mikrohistorie, og gå dypere inn i hvordan jeg vil bruke mikrohistorie, samt drøfte eventuelle utfordringer knyttet opp til denne metoden.

2.2 Teori om remigrasjon

Å finne teori som belyser årsaker til tilbakevandring har vært en utfordring. De fleste teorier knyttet opp mot migrasjon, handler mest om selve valget den enkelte tar for å emigrere, og mindre om faktorer som omhandler returnering. Et sentralt trekk ved de fleste teorier, for eksempel den økonomiske modellen, ser på emigrering som frivilling i forbindelse med økonomi, og at tilbakevandring er et resultat av et mislykket opphold i utlandet.³¹ Innenfor denne modellen kan vi plassere den klassiske push-and-pull teorien, der push-faktorene oftest kobles til fattigdom og arbeidsledighet, og pull-faktorene assosieres med et ønske om å oppnå bedre levestandard, da gjerne i form av arbeid og økte inntekter.³² Personer blir i denne modellen omgjort til en rasjonell økonomisk aktør, og gjør dermed valg som vil gi størst økonomisk gevinst.³³

---

²⁸ Arnfinn Kjelland, «Kva er mikrohistorie?», i *Mikrohistorie*, red. Chalak Kaveh (Trondheim: Museumsforlaget, 2020), s. 11.

²⁹ Sigurður Gylfi Magnússon og István M. Szijártó, *What is Microhistory?* (London/New York: Routledge, 2013), s. 4-5. Oversatt av forfatter.

³⁰ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 4-5.

³¹ Jean-Pierre Cassarino, «Theorising Return Migration: The Conceptual Approach to Return Migrants Revisited», *International Journal on Multicultural Societies*, Vol. 6, Nr. 2, (2004): s. 255, <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01237439/document>.

³² Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 89-90.

³³ Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, s. 90.

Utfordringen med push-and-pull modellen er at den følger store økonomiske linjer, som fører til at man kan gå glipp av de personlige årsakene som leder til utvandring. I en slik modell blir ikke alltid enkeltindividet satt i sentrum, og man bruker modellen til å undersøke og kartlegge overordnede prosesser, uten å nødvendigvis koble dette direkte til enkeltutvandrerens.³⁴ I motsetning ønsker jeg å rette oppmerksomheten mot enkeltmennesket og de personlige årsakene, og ha mindre vekt på de store økonomiske prosessene.

For å gi en forklaring til årsakene for returnigrasjon har Mark Wyman, professor ved Universitetet i Illinois, utformet en teori basert på fire hovedkategorier som tilbakevandrere kan deles inn etter.³⁵ Wyman har forsket på skandinaviske emigranter som returnerte fra Amerika i perioden 1900-1930. Basert på undersøkelsene av returnerte nordmenn, svensker, dansker og finner, lister Wyman opp fire kategorier:³⁶

1. De som lyktes i Amerika, for å så komme tilbake med oppsparte penger for å gjøre tidligere planlagte kjøp av eiendom eller andre ting.
2. De som mislyktes eller hadde lidd nederlag.
3. De som returnerte på grunn av hjemlengsel, eller lengsel etter familie.
4. De som spesifikt avviste den amerikanske livsstilen, enten det var det økonomiske systemet, det politiske, religion eller den generelle kulturen.

Kategoriene Wyman lister opp viser hvor komplekst og komplisert tilbakevandringen er, og at den er mer enn bare et resultat av et mislykket opphold i Amerika. Denne modellen tar for seg både de økonomiske faktorene, men også kulturelle og sosiale faktorer. Samtidig ser den på spesifikke motiv eller årsaker som spiller inn når mennesker velger å returnere til sitt opprinnelige hjemland.

Tross i at denne teorien kan være med å gi svar på hvorfor mange valgt å remigrere, er det likevel utfordringer knyttet opp til teorien. En utfordring er at Wyman i forbindelse med denne teorien har sett på mennesker som har returnert fra Amerika, hovedsakelig USA. Selv oppgaven i utgangspunktet konsentrerer seg om utvandringen til Canada, vil jeg likevel hevde at kategoriene listet opp vil være aktuelle for returnigranter fra Canada. Blant annet fordi konseptet til teorien kan lett overføres fra USA til Canada. En annen utfordring ved teorien er at den er utviklet med utgangspunkt i både svensker, dansker og finner, i tillegg til nordmenn.

---

³⁴ Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 90.

³⁵ Mark Wyman, «“No Longer Freedom’s Land“: Scandinavians Return From America 1900-1930,» i *Norwegian-American Essays*, red. Knut Djupdal et al., (Stavanger: NAHA-Norway, 1993), s.86.

³⁶ Wyman, «“No Longer Freedom’s Land“,» s.86. Oversatt av forfatter.

Skissen kan derfor bli noe grov, men likevel kan den brukes for å gi en pekepinn på hvorfor mennesker valgte å returnere til hjemlandet sitt etter opphold i Amerika. Samtidig kan det være moment eller årsaker som faller utenfor disse fire kategoriene, eller en sammenfatning av flere årsaker som til slutt fikk emigranten til å returnere.

3.0 Metode

Jeg tatt utgangspunkt i en kvalitativ forskningsmetode. For å finne fram og innhente informasjon om Nils og andre remigranter har jeg brukt *Finnøy Gard og Ætt bind 1 og 2*.³⁷ Disse bygdebøkene kan ikke regnes for å være primærkilder, og enkelte årstall og navn kan være ukorrekte. Likevel er bøkene med på å gi en god oversikt over ulike slekter og familier. I bøkene står det eksempelvis årstall for personer som utvandret til USA eller Canada, men i ulike tilfeller står det ikke om personen ble værende der, eller om vedkommende kom hjem igjen. For å kunne finne fram til en mer eksakt utreisdato til ulike personer, har jeg brukt *Digitalarkivets emigrantprotokoller*.³⁸ De originale protokollene er blitt transkribert, og kan derfor tenkes at de inneholder enkelte feil. Emigrantprotokollene for Stavanger, ble i tillegg utsatt for brann i 1929, og kan dermed være mangelfulle. Tidsperioden for protokollene strekker seg fra 1903-1928.³⁹

Historien til Nils Falkeid har jeg fått fortalt av min mormor Margaret Caroline Landa. Gjennom samtaler med hun har jeg fått innblikk i oppholdet Nils hadde i Canada. Samtidig har jeg fått kjennskap til hennes egen opplevelse av å komme til Finnøy som tenåring. Margaret vil i denne oppgaven fungere som min informant. Nils Falkeid døde i 1989, og dermed blir datter Margaret å regne som primærkilde og førstehåndvitne. Fordi Nils ikke førte noen form for dagbok, er historien hans å finne gjennom de ulike dokumentene og kildene han etterlatte seg, og selvfølgelig gjennom fortellinger fortalt av barna hans. Muntlige overleveringer har dermed supplert de skriftlige kildene, og bidratt til å gjøre historien helhetlig.

Gjennom Margaret har jeg fått tilgang til et stort kildemateriale bestående av dokument og bilder som er med på å fortelle om Nils og familiens tid i Canada, blant annet *Certificate of Naturalization*, som stadfester at han ble canadisk statsborger.⁴⁰ Derimot er det mye ulike dokumenter ikke kan vise, for eksempel hva Nils tenkte eller følte. Nils blir beskrevet av mange som en mann av få ord, samtidig forteller Margaret at det var deler av hans ungdomstid i Canada han ikke snakket mye om. Samtidig er det slik at denne historien tilhører familien, og det kan godt være at det er enkelte moment som av ulike grunner ikke har blitt fortalt, slik at historien har blitt noe fragmentert.

---

³⁷ Halvard Bjørkvik, *Finnøy Gard og Ætt*, Finnøy Kommune: 1993.

³⁸ Se vedlegg 1.

³⁹ Se vedlegg 1.

⁴⁰ Se vedlegg 3.

Ved fokusere på Nils' historie i et mikrohistorisk perspektiv, får jeg muligheten til å se nærmere på en konkret historisk hendelse. Gjennom nærlæsning og granskning av primærkilder, samt samtaler med Margaret, har jeg fått innblikk i en realitet som på mange måter ikke kommer til syne dersom man fokuserer på det lineære, stabile og det overordnede. Jeg vil gjennom mikrohistorie prøve å vise hvordan en historisk aktør, Nils, opplevde sitt liv og hvilke betydninger han tilskrev hendelser som skjedde med ham, samtidig som jeg forsøker å peke på dype historiske strukturer.⁴¹ Skulle søkelyset alltid vært på de store overordnede historiske hendelsene, forsvinner på mange måter de individuelle, personlige historiene, som kan være med på å få fram andre perspektiver og nye sannheter. Slik bevarer vi kompleksiteten til fortiden, og relasjonene som kobler ethvert individ til et bestemt samfunn.⁴²

Til min oppgave har jeg vært heldig å finne en nokså unik historie. En historie som på mange måter føyer seg inn under den allmenne store utvandringen, men som likevel er spesiell, og som viser ulike og unike sider ved et større fenomen. Under arbeidet med denne oppgaven, har jeg lært mye om familien som jeg tidligere ikke hadde vært klar over, samtidig har jeg undret på hvor mange andre familier som kan ha lignende historier. Svarene jeg kommer fram til i denne oppgaven vil gjelde for Nils, og kan dermed ikke sies å være universelle. Likevel vil undersøkelsen forhåpentligvis bidra til en økt forståelse av tema remigrasjon.

Fordelen ved metoden er at jeg som forsker virkelig kan gå i dybden og se om det finnes sammenhenger man tidligere ikke hadde vært klar over. Ved å bruke mikrohistorie åpner det opp muligheten for å se individets handlekraft innenfor både en sosial- og kulturhistorisk tilnærming. Gjennom å forstå betydningen av kulturhistorien, og gi forklaringer til det sosiale, kan man innenfor rammene av en avgrenset undersøkelse vise den historiske aktørens erfaringer, og samtidig gi forklaringer til historiske- og globale strukturer.⁴³ Opplysningene jeg har fått om Nils gjennom Margaret være styrkende, ettersom hun har gitt supplerende informasjon som dokumentene ikke viser.

3.1 Metodens begrensninger

Metoden jeg har valgt har begrensninger. Som nevnt kan deler av historien til Nils være ukorrekt med tanke på at det ofte er et «glansbilde» som blir fortalt. Samtidig er Nils min

---

⁴¹ Sigurður Gylfi Magnússon og István M. Szijártó, *What is Microhistory?* (London/New York: Routledge, 2013), s. 7.

⁴² Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 7.

⁴³ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 7.

oldefar, og dermed kan det være vanskelig for meg å være helt objektiv i framstillingen.⁴⁴ Et annet moment er at min informant, Margaret, kan ha glemt deler av historien, samtidig kan hennes framstilling av faren prege hvordan historien blir fortalt. Svarene jeg har fått i løpet av samtalene våre har vært preget av spørsmålene jeg har stilt, og det kan tenkes at dersom jeg hadde stilt andre spørsmål kunne jeg fått andre svar. Dette er noe som kan føre til at historien om Nils blir mindre objektiv. For å ivareta analysens objektivitet har jeg i møte med Margarets samtaler satt meg inn i relevant litteratur og forskning for å sikre at informasjonen stemmer. Et tredje moment er at de svarene jeg vil få ved å studere Nils' historie ikke vil være gjeldene for alle remigranter, men kan som sagt bidra til å øke forståelsen og omfanget av tema remigrasjon.

Det vil også være begrensinger ved å bruke mikrohistorie. For eksempel har det vært diskutert om mikrohistorie kan være med på å bidra til å besvare «de store spørsmålene». Sigurður Gylfi Magnússon, medforfatter i *What is Microhistory?* er blant annet uenig i dette.⁴⁵ Magnússon mener på sin side at historikere bør gå bort i fra å la forskningsresultater blir styrt og ledet av de store fortellingene.⁴⁶ Han mener at metanarrativet enten det er styrt av moderniseringsteorier eller noe annet, bare er konstruksjoner som kun refererer til tidligere forskning integrert i det akademiske nettverket, konstruksjoner formet av fenomener uten noen videre tilknytning til fortiden og de tilhørende hendelsene.⁴⁷

I motsetning til Szijártó, fremmer Magnússon modellen *singularisering*.⁴⁸ Denne modellen retter oppmerksomheten mot selve forskningsobjektet, for å få fram alle nyansene til de hendelsene og fenomenene man ønsker å undersøke. Magnússon ønsker en struktur som ikke er underlagt de store metanarrativene, fordi da kan rammene være begrensede og lettere å kontrollere. Singularisering av historien er en måte der historien kan forske på sine riktige emner i deres rette logiske og kulturelle kontekst, og dermed ta avstand fra den 'menneskeskapte' ideologien i metanarrativet.⁴⁹ Denne fagdiskusjonen er interessant, og kaster et annet blikk over bruken av mikrohistorie. Utgangspunkt til oppgaven baserer seg derimot på Szijártós oppfattelse av mikrohistorie, fordi det vil være interessant å utforske om Nils' historie kan gi nye svar på spørsmål omkring remigrasjon. Selv om jeg vil se etter paralleller mellom historien til Nils og metanarrativet, vil likevel hans personlige årsaker og handlekraft bli

---

⁴⁴ Vivi Nilssen, *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren* (Oslo: Universitetsforlaget, 2012), s. 26.

⁴⁵ Sigurður Gylfi Magnússon og István M. Szijártó, *What is Microhistory?* (London/New York: Routledge, 2013), s. 121.

⁴⁶ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 121.

⁴⁷ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 121.

⁴⁸ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 122.

⁴⁹ Magnússon og Szijártó, *What is Microhistory?*, s. 121.

vektlagt. Det er de individuelle historiene og faktorene som mikrohistorien åpner opp for som er spennende å undersøke grundigere.

Metoden brukt i denne oppgaven har sine begrensninger. Spørsmål omkring oppgavens objektivitet og ulike perspektiver innenfor mikrohistorie er det viktig å være åpen om. Familietilknytningen jeg har til Nils og Margaret kan være med på å prege min tolkning og videre påvirke analysens objektivitet. Fagdiskusjonen om et forskningsobjekt på mikronivå kan overføres til makronivå skaper debatt, der det blir opp til forskeren å avgjøre om det lar seg gjøre. Til tross for metodens begrensninger mener jeg likevel at denne metoden vil være best for å kunne besvare problemstillingen.

4.0 Kilder

Opgavens empiriske grunnlag består av flere forskjellige kilder. For å få best mulig innsikt i Nils' liv i Canada, ser jeg det hensiktsmessig å ha et vidt kildemateriale for å kunne gjøre en mest mulig grundig undersøkelse. Til sammen vil kildene kunne gi et godt grunnlag for videre analyse.

Først vil jeg trekke fram offentlige dokumenter som er med på å koble Nils til Canada. Blant annet *Certificate of Naturalization* som bekrefter at han ble canadisk statsborger.⁵⁰ Nils har flere dokumenter som forteller om hans liv i Canada, deriblant attest for inngått ekteskap med Mabel Olive, og attest for hennes død i 1948.⁵¹ Etter at Nils kom hjem til Finnøy med barna, måtte han søke om Norsk riksborgarrett, blant annet for å få barnetrygd.⁵² Derimot er det mye offentlig dokumenter ikke viser, eksempelvis hvordan livet på farmen var. Dette kan vi få et innblikk igjennom ulike fotografier.

Bilder kan være med på å gi oss andre data som vi ikke kan hente i skriftlige kilder. De kan bidra til å gi oss konkret informasjon og gode beskrivelser, der skriftlige materialer ikke finnes eller er tilstrekkelig.⁵³ Ved å kombinere bilder med annet kildemateriale kan det bidra til å utdype forståelsen, og gi andre uttrykk. Bilder kan også bidra til å stadfeste personer til ulike steder til ulike tider. Eksempelvis viser bilde av Nils om bord på *SS Ausonia* at han reiste til Canada i 1927.⁵⁴ Samtidig er bildene tatt på farmen med på å gi oss et innblikk i livet der, i tillegg til at vi danner oss en forestilling om hvordan livet der var. Jeg har også innhentet bilder som viser tiden da Nils var hjemme etter Mabel Olives død, da han blant annet var med på å bygge drivhus på Finnøy.⁵⁵

I tillegg til offentlige dokumenter og bilder, har jeg funnet avisutklipp fra *Stavanger Aftenblad*. Avisutklippene inneholder passasjerlister i fra båtene *MS Oslofjord* og *DS Stavangerfjord*.⁵⁶ Disse listene viser at Nils reiste med *MS Oslofjord* i 1950 på vei til Canada, og at han returnerte med barna i 1951, denne gang med *DS Stavangerfjord*.

---

⁵⁰ Se vedlegg 3.

⁵¹ Se vedlegg 4 og 5.

⁵² Se vedlegg 9.

⁵³ Knut Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i historiefaget* (Oslo: Universitetsforlaget, 1999), s. 198.

⁵⁴ Se vedlegg 2.

⁵⁵ Se vedlegg 6.

⁵⁶ Se vedlegg 7a og 7b.

Til slutt har jeg muntlige kilder i form av samtaler og intervju med Margaret Caroline Landa. Gjennom samtaler med henne har jeg fått informasjon om mange sider av livet til Nils, og det har gitt meg et totalbilde av personen, som har bidratt til å utfylle det skriftlige kildemateriale. Samtalene har bidratt til å få fram opplysninger som ikke er å finne andre steder. Som informant har Margaret hjulpet meg ved å supplere historien, der trådene ikke hang sammen. Fordelene ved samtalene jeg har hatt med Margaret er at opplysningene er innhentet på individnivå, noe som tillater enkeltmennesket til å komme fram, og videre åpner opp muligheten for å kunne se helheten i livssituasjon til Nils.⁵⁷

---

⁵⁷ Knut Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i historiefaget* (Oslo: Universitetsforlaget, 1999), s. 194.

5.0 Empirisk analyse og diskusjon

I dette kapitlet vil jeg følge Nils' reise til Canada og den påfølgende returneringen i en kronologisk framstilling, samtidig gi en empirisk analyse. Jeg vil anvende Mark Wymans teori angående remigranter, og se på om disse kategoriene kan overføres til Nils. Likeså vil jeg diskutere om et forskningsobjekt på mikronivå kan imøtekomme og overføres til et overordnet makronivå. Dette gjøres for å kunne besvare spørsmålene og problemstillingen reist innledningsvis, *hvilke årsaker ledet Nils til å reise til Canada, for å så returene til Norge etter et lengre opphold, og i hvor stor grad kan Nils' historie bidra til å forstå det større fenomenet remigrasjon i sin helhet?*

5.1 Nils reiser til Canada

I mars 1927 forlot Nils Finnøy og satte kurs over Atlanterhavet, men hva var det som gjorde at han valgte å reise bort fra Finnøy og til Canada. Da Nils reiste i 1927 forlot han storebror Harald, og de to søstrene Karin Emilie og Ester, i tillegg til foreldrene Eirik og Karoline.⁵⁸ Storebroren Harald var eldst, og hadde dermed odell på gården på Falkeid. Nils måtte dermed finne seg annet arbeid, og uten videre skolegang eller utdanning ble dette vanskelig.⁵⁹ Derfor kan det tenkes at Nils valgte å dra ettersom han ikke hadde sikret seg framtidig arbeid og inntekt.

Margaret sier at hun ikke er helt sikker på hvorfor Nils valgte å dra ifra Finnøy, men at mye kan tyde på at det var en økonomisk motivasjon bak. Hun forteller videre at foreldrene bidro til å skaffe penger til Nils' reise, og at familien sparte og samlet lenge for å hjelpe han med å finansiere billetten.⁶⁰ Livet på Finnøy i slutten av 1920-tallet var for mange utfordringer, og den nye økonomiske nedgangen i 1926-1927 førte til at det var vanskelig å finne seg jobb.⁶¹ Som nevnt valgte Paul Hesby, bror til Nils' med-utvandrer Claus, å forlate Finnøy i 1929 på grunn av at «There was no future there».⁶² Løsningen for mange ble å se mot Amerika i håp om bedre tider.

---

⁵⁸ Halvard Bjørkvik, *Finnøy Gard og ætt: Gardane på norddelen av Finnøy* (Finnøy Kommune: 1993), s. 29-30.

⁵⁹ Se vedlegg 10.

⁶⁰ Se vedlegg 10.

⁶¹ Sverre Mørkhagen, *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975* (Trondheim: Gyldendal, 2009), s. 509.

⁶² Points West Living, «Lloydminster's Paul Hesby Celebrates 100th Birthday,» hentet 30.03.2022 fra: http://www.pointswestliving.com/news_detail.php?id=73.

Det er store indikasjoner på at Nils forlot Finnøy på grunn av økonomiske forhold. Med mangel på odell og vanskelig økonomi som push-faktorer, fristet den amerikanske drømmen. Sammen med barndomsvennene Anton og Claus, bestemte Nils seg for å dra som så mange andre hadde gjort. Spørsmålet som videre reiser seg, er hvorfor de valgte å dra til Canada i stedet for USA. Til dette svarer Margaret at mye har nok sammenheng med at de kjente flere som hadde reist til Canada tidligere. Guttene tok først inn hos Gerda og Rasmus Hesby i Canada, ekteparet var opprinnelig naboer til Claus og Anton på Finnøy.⁶³ I tillegg hadde finnøybrødrene Karl og Richard Vestbø reist til Canada ett år tidligere, og dermed virket det som et trygt valg.

I spørsmålet omkring valget av Canada til fordel for USA, kan det også ha sammenheng med at USA hadde innført strenge restriksjoner mot immigranter i løpet av 1920-årene.⁶⁴ Opprettelsen av Halifax-anløpene gjorde det også lettere for emigranter å ta seg til Canada. Mørkhagen peker på at i løpet av femårsperioden 1926-1930 var det anslått at over 13 000 nordmenn utvandret til Canada, noe som betydde av hver tiende norske Amerika-utvandrer dro til Canada.⁶⁵

Fotografiet av Nils om bord på båten *SS Ausonia* bekrefter at han reiste til Canada i 1927. I forhold til å besvare spørsmålet om *hvorfor* dette valget ble tatt, gir dette kildemateriale ikke svar på spørsmålet. Det er vanskelig å si eksakt hvorfor Nils reiste ut, men i samtale med Margaret virker årsakene rimelige og samsvarer med den gjeldene samfunnssituasjonen, og gir dermed en plausibel grunn til å si at det var på grunn av økonomiske årsaker. Samtidig kan det være andre faktorer som har påvirket valget til Nils som vi ikke vet om, og vi vet heller ikke om Nils hadde til intensjon å forbli i Canada. Valget om å dra fra Finnøy og til Canada ser ut til å være preget av manglende arbeid og inntekt, og kjennskap i Canada som lokket.

Årsakene som ledet Nils til å dra til Canada ser altså ut til å være grunnet i det økonomiske. Det gjør utvandringen på mange måter forenelig med push-and-pull modellen, der push-faktoren er hans ønske om å oppnå bedre levestandard. En kan da se på Nils som en rasjonell økonomisk aktør, og tar det valget som vil gi ham størst økonomisk gevinst. På denne måten blir mikrofortellingen lett overførbar til metanarrativet, som hevder at de aller fleste emigrantene dro på grunn av økonomiske forhold.⁶⁶ Utfordringen blir likevel at vi ikke vet om det var andre faktorer ved siden av de økonomiske forholdene som bidro til at Nils utvandret,

---

⁶³ Se vedlegg 10.

⁶⁴ Sverre Mørkhagen, *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975* (Trondheim: Gyldendal, 2009), s. 511-512.

⁶⁵ Mørkhagen, *Farvel Norge*, s. 515.

⁶⁶ Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*, 2.utg. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), s. 89-91.

og derfor kan en stille spørsmål om motivasjonen hans var utelukkende økonomisk. Det fører da til at det blir mer komplisert å overføre Nils' fortelling til det overordnede.

5.2 Nils returnerer til Finnøy

Etter å ha krysset det amerikanske kontinentet på kryss og tvers havnet Nils til slutt i Bardo i Alberta. Der fikk han som nevnt jobb hos Gunvald Nærland, som også var fra Finnøy. Det var der han møtte Mabel Olive Jevning. Nils og Mabel Olive giftet seg i 1936 og overtok gården til Mabel Olive sin far. Livet på farmen var hardt, og 30-tallet bydde igjen på flere økonomiske utfordringer for Nils. Depresjonen fikk nærmere 32 000 nordmenn i Amerika til å vende tilbake til hjemlandet, blant disse var Nils' med-utvandrer, Anton Nordbø, som kom tilbake til Finnøy i 1932.⁶⁷ Tross vanskelige tider forteller Margaret at de klarte seg rimelig bra på farmen. Livet snudde først brått da mor Mabel Olive ble syk og døde av brystkreft i 1948.⁶⁸ Etter begravelsen ble barna sendt til slektninger i Canada, og for første gang siden 1927 skulle Nils hjem til Finnøy. Nils ble hjemme på Finnøy i omtrent ett år før han reiste tilbake til Canada og hentet med seg barna til Finnøy i 1951.

Hva var det som gjorde at Nils bestemte seg for å vende tilbake til Finnøy, og kan vi plassere han innenfor en av kategoriene til Mark Wyman? Dødsfallet til kona Mabel Olive skapte uten tvil store forandringer i familien Falkeid, og det er tenkelig å tro at Nils ikke ville returnert dersom det ikke var for dødsfallet. Familien var godt etablert i Bardo, ungene gikk på skole, og Nils hadde bygd ny låve og snakket om å bygge nytt hus, alt så dermed ut som at familien og Nils ville bli værende i Bardo.⁶⁹ Dødsfallet kan med andre ord sees på som en utløsende årsak til Nils' retur. Den endelige tilbakereisen blir dermed mer kompleks ettersom at Nils først reiste tilbake til Finnøy uten barna, og senere dro tilbake til Canada igjen før han endelig og til slutt var hjemme for godt i 1951.

Dersom man ser på Mark Wymans kategorier for returnmigranter kan Nils plasseres innenfor flere. For å begynne med den første kategorien, *de som lyktes i Amerika*, virker det som vi ved første øyekast kan utelukke Nils i fra denne kategorien. Det er fordi han valgte å etablere seg i Canada, i stedet for å reise hjem når han hadde tjent nok penger. Semmingsen skriver at returnmigrantene stort sett var folk som hadde oppnådd den økonomiske framgangen de ønsket

---

⁶⁷ Odd S. Lovold, *Det løfterike landet: Historien om norsk-amerikanerne* (Oslo: Universitetsforlaget, 1983), s. 37.

⁶⁸ Se vedlegg 5.

⁶⁹ Se vedlegg 10.

og som var hensikten med Amerikaoppholdet, og at de derfor vendte hjem.⁷⁰ På mange måter ble Amerikaoppholdet sett på som midlertidig, og at målet til slutt var å returnere til hjemlandet igjen. Ved å etablere seg i landet og ikke spare for tidligere planlagte kjøp i Norge, kan Nils' retur tvilsomt plasseres i kategori én.

På den andre siden kan det likevel tenkes at Nils lyktes i Amerika. Han klarte å etablere seg, få seg en gård og stifte familie, og da han solgte gården i Bardo fikk han på mange måter kapital til å kjøpe eiendom på Finnøy. Slik kan vi se på Nils' retur i henhold til kategori én, utfordringen blir likevel at denne kategorien sentrerer seg rundt det økonomiske, og at avgjørelsen om å vende tilbake blir tatt på et økonomisk grunnlag. Likevel fikk Nils arbeid med å bygge drivhus da han kom hjem i 1949. Bildet i vedlegg 6 viser dette, samtidig som det vitner om at Nils var hjemme i denne tidsperioden.⁷¹ Etter den endelige returen fikk Nils til slutt en egen gård, med blant annet hønsehus og drivhus.⁷² Returneringen til Nils kan dermed vært noe økonomisk motivert, men i hvor stor grad det økonomiske påvirket er vanskelig å fastslå.

Wyman kategori to omhandler remigranter som *mislyktes eller hadde lidd nederlag*. Wyman ser på kategori nummer to i sammenheng med økonomisk nederlag, men sier at nederlag kan ha mange ulike former.⁷³ Nils hadde på mange måter lidd et stort nederlag da kona Mabel Olive døde. Dødsfallet gjorde at det ville bli vanskelig å ta seg av barna og gården alene. Samtidig forteller Margaret at Nils ikke snakket om å reise hjem til Finnøy før Mabel Olive døde. Avgjørelsen om å dra hjem til Finnøy ble først tatt etter at kona døde. For å se på den økonomiske situasjonen, forteller Margaret at familien klarte seg bra, og at hun som barn ikke så på familien som fattig.

I etterkant av dødsfallet til kona fikk Nils mulighet til å dra tilbake til Finnøy for første gang på over tjue år. Det er rimelig å anta at Nils ønsket å treffe familien hjemme i Norge etter å ha mistet kona. Slik kan vi plassere Nils innenfor kategori tre til Wyman som sier at årsakene til retur var *på grunn av hjemlengsel eller lengsel etter familie*. Å oppsøke familie etter å ha mistet kona virker for de fleste som et naturlig valg. Året Nils var hjemme møtte han også Solveig Vestbø, og de fattet interesse for hverandre. Møtet mellom Nils og Solveig framstår som en

---

⁷⁰ Ingrid Semmingsen, *Veien mot Vest: Utvandringen fra Norge til Amerika 1865*1915* (Oslo: Aschehoug & Co, 1950), s.461.

⁷¹ Se vedlegg 6.

⁷² Rune Nedrebø, *Mors historie: Margaret Caroline Landas oppvekst og liv i Canada og på Finnøy*, 2017, s. 31.

⁷³ Mark Wyman, «“No Longer Freedom’s Land“: Scandinavians Return From America 1900-1930,» i *Norwegian-American Essays*, red. Knut Djupdal et al., (Stavanger: NAHA-Norway, 1993), s.87.

faktor som førte til at Nils valgte å bli på Finnøy. Margaret forteller at oppholdet på Finnøy først var ment som et besøk, og at planen var nok å komme tilbake til Canada og samle familien, men at det endret seg da Nils traff Solveig.⁷⁴

Familiebånd ser ut til å være en viktig og betydningsfull faktor for Nils. Tapet av ektefellen fikk utvilsomt stor betydning for hans liv og for resten av familien. Etter dødsfallet til Mabel Olive ønsket hennes familie at Nils skulle finne seg en ny kone, slik at han kunne samle familien. At Nils møtte Solveig, som han senere giftet seg med, har antakeligvis hatt stor innvirkning på valget om å hente barna og ta dem med til Finnøy. Det virker på mange måter som at dødsfallet til Mabel Olive fikk Nils til å returnere, og at det er møtet med Solveig som gjorde at han ble på Finnøy. Med andre ord at dødsfallet kan sees på som en push-faktor, og møte med Solveig som en pull-faktor i spørsmålet om å returnere. På dette grunnlaget blir det naturlig å si at kategori to og tre passer bra til Nils.

Det er få indikasjoner på at Nils *avviste den amerikanske livsstilen*, og det blir vanskelig å si om Wymans siste kategori var en av grunnene til at Nils valgt å dra fra Canada. I samtale med Margaret er det lite som tyder på at Nils motsatte seg den amerikanske livsstilen. Hva Nils egentlig mente om samfunnskulturen er noe vi ikke vil få svar på. Grunnet manglete motiver og bevis blir det vanskelig å plassere Nils inn i Wymans kategori fire. På den andre siden kan det likevel tenkes at Nils valgte å returnere til Finnøy fordi dette var et samfunn han var oppvokst i, og hvor han virkelig kunne føle seg hjemme, i motsetning til i Bardo hvor han på mange måter var en tilflytter i et stort og ukjent land. Wyman skriver blant annet at mange returnemigranter som valgte å dra fra Amerika nettopp på grunn av at de følte seg avvist av det amerikanske samfunnet, og at de alltid ville bli sett på som innvandrere.⁷⁵

Det er vanskelig å plassere Nils inn i én bestemt kategori, ettersom valget hans om å vende tilbake til Finnøy sannsynligvis har flere sammensatte årsaker. Hele Nils' historie tar mange ulike og uforutsette vendinger, og til slutt endte han opp på Finnøy. Denne prosessen gikk over flere år og viser at det vil være vanskelig å sette én bestemt merkelapp Nils. Samtidig gjør det at vi må ta del i det personlige i forsøk på å kunne gi et svar på hvorfor han valgte å returnere. Flere av kategoriene til Wyman kan være aktuelle for Nils, samtidig kan det være andre faktorer som ikke nevnes av Wyman som har hatt påvirkning i valget. Dette viser oss at prosessen ved å returnere til Finnøy er flersidig og kompleks. Derfor er det interessant å se på det hele

---

⁷⁴ Se vedlegg 10.

⁷⁵ Mark Wyman, «“No Longer Freedom’s Land“: Scandinavians Return From America 1900-1930,» i *Norwegian-American Essays*, red. Knut Djupdal et al., (Stavanger: NAHA-Norway, 1993), s.89-90.

igjennom et mikroperspektiv, fordi vi får innblikk i at fenomenet remigrasjon har flere ulike årsaker og at avgjørelsen om å remigrere ikke alltid er bunden av en bestemt faktor. I tillegg til fører de små individuelle, personlige historiene, med på å få fram andre perspektiver av et stort fenomen, som ellers ikke ville kommet til syne om vi kun hadde sett på utvandringen til Amerika fra et overordnet perspektiv.

5.3 Nils' historie i det store bildet

Det kan være mange ulike faktorer som førte til at Nils valgte å returnere til Finnøy etter over tjue år i Canada. Gjennom et mikroperspektiv har vi sett at det er flere ulike moment som gjør at Nils til slutt velger å forlate Canada, men er det mulig å bruke Nils' historie som utgangspunkt for å belyse et større tema? Og i hvor stor grad kan Nils' historie bidra til å forstå det større fenomenet remigrasjon i sin helhet?

Gjennom å studere Nils i et mikroperspektiv har vi fått innblikk i hans reise til og fra Canada, og hvordan livet hans endret seg gjennom årene. I stedet for å betrakte Nils som én av 250 000 remigranter, gir undersøkelsen mulighet for å se nærmere på hvorfor vil tilskriver Nils denne betegnelsen. Gjennom analysen kommer det fram at det sannsynligvis er flere ulike årsaker som til slutt førte til at Nils valgte å returnere til Finnøy. Kompleksiteten gjør at det kan bli utfordrende å overføre til metanarrativet, fordi avgjørelsen om å remigrere er av individuell karakter. Det som gjorde at Nils remigrerte kan ikke sies å være gjeldene for andre remigranter, mye på grunn av de personlige hendelsene. Likevel kan være deler av de ulike momentene som kan være forenlige med andre tilbakevandrere.

Ved å se nærmere på Nils' historie har vi sett årsakene til utvandringen og den påfølgende innvandringen har flere og ulike årsaker. Dersom en stiller spørsmålet om hvorfor personer valgte å remigrere kan en se på Nils' historie som et eksempel, og på den måten kan historien være med på finne svar på «store historiske spørsmål». Vi har fått innblikk i hva som var betydningsfylt for Nils, spesielt familien, og en kan si at han tok avgjørelser som var til familiens beste. Som enkeltmenneske viser Nils at han i prosessen ved å flytte fra Canada til Finnøy har hatt spillerom til å ta valget selv på tross sosiale- og kulturhistoriske strukturer, slik som politisk innflytelse, økonomisk kollaps og sosial status. Gjennom å studere Nils i lys av tema remigrasjon, har vi fått innblikk i fenomenet nedenfra og opp.

Nils' historie har igjennom et mikroperspektiv gjort at vi har fått gått dypere inn i årsakene til valget om å reise til Canada i stedet for USA, og hvorfor han valgte å returnere til Norge etter

et langt opphold på den canadiske prærien. Selv om det er kun Nils som sitter på svarene om hvorfor han tok de valgene han tok, har granskningen av kildene og samtalene med Margaret gjort at vi likevel har fått et innblikk i begrunnelsene og årsakene bak valgene. Nevnt innledningsvis vil svarene kun gjenspeile Nils' liv og hans valg, og årsakene som fikk mennesker til å remigrere vil være individuelle. Likevel kan det være momenter som er felles for noen, eksempelvis hjemlengsel eller et økonomisk nederlag, som gjør at vi kan overføre historien fra et mikronivå til et makronivå. Uansett om det er vanskelig å fastslå én konkret årsak til Nils' retur, har forhåpentligvis granskningen bidratt til en større forståelse av tema remigrasjon, fordi den viser personlige og individuelle faktorer som ikke kommer til syne dersom vi kun ser på fenomenet fra et overordnet perspektiv.

6.0 Konklusjon

12.oktober 1951 kom Nils tilbake til Finnøy etter å ha vært i Canada i over tjue år. Gjennom et mikroperspektiv har vi fått innblikk i hvordan livet er uforutsigbart og kan ta uforutsette vendinger. Målet med forskningsprosjektet har vært å undersøke hvilke årsaker som ledet Nils til å reise til Canada for å så returnere til Norge, og om hans historie kan bidra til en økt forståelse av temaet remigrasjon. Problemstillingen har blitt undersøkt gjennom en kvalitativ metode, med utgangspunkt i kilder Nils etterlatte seg og samtaler med hans datter Margaret. Dette har dannet grunnlaget for analysen, samtidig har det åpnet opp for å ta del i individuelle faktorer Nils la til grunne i sitt valg om å dra til, og senere forlate Canada.

Hvilke årsaker som ledet Nils til å reise til Canada for å så returnere til Norge, ser ut til å være preget av flere ulike faktorer. Det er vanskelig å sette en merkelapp på Nils, og plassere han inn i én kategori til Wyman, ettersom valget hans sannsynligvis er sammensatt av ulike moment fra alle kategoriene. Det er særlig de personlige årsakene hans som er med på å gjøre situasjonen kompleks, noe som videre fører til at Nils' historie blir spesiell.

I spørsmålet om hvorfor Nils dro fra Finnøy i 1927, ser valget ut til å være økonomisk motivert. Dette er på grunn av at han ikke hadde odell på hjemgården og at det var vanskelig å få seg jobb på Finnøy. Avgjørelsen om å forlate Canada tjue år senere og flytte hjem til Finnøy er mer komplisert, ettersom prosessen foregikk over to år. Dødsfallet til hans kone, Mabel Olive, har utvilsomt preget hans valg, og kan sees på som den utløsende faktoren til hans første retur. Margaret forteller at denne returen først var ment som et besøk, men at dette endret seg da han traff Solveig. I henhold til Wymans kategorier er det nummer to og tre som virker mest framtreddende. Nemlig at årsakene til retur var på grunn av *et lidd nederlag og lengsel etter familie*. Når det gjelder kategori én og fire, *de som lyktes i Amerika og de som avviste den amerikanske livstilen*, kan moment fra disse kategoriene hatt innvirkning i Nils' valg om å returnere til Finnøy. Likevel framstår ikke disse kategoriene som det avgjørende vippepunktet i hans beslutning, men mer som tilleggsfaktorer. Analysen åpner opp for å se Nils' avgjørelse fra flere sider, samtidig peker den på historiske strukturer.

Gjennom å studere Nils' historie i et mikroperspektiv har jeg fått innblikk i hans avgjørelser angående beslutningen om å remigrere. Fenomenet remigrasjon har gjennom granskningen av historien vist at det er flere faktorer og årsaker til tilbakevandring enn at det kun er på grunn av et mislykket opphold. Studeringen av Nils' historie kan dermed åpne opp for flere dimensjoner til returneringen, og videre øke forståelsen om at remigrasjon handler om mer enn

spørsmålet om suksess eller nederlag. I tillegg har historien vært med å kaste lys over utvandringen til Canada, som kan sies å havet i skyggen av den store utvandringen til Amerika.

I hvor stor grad Nils' historie kan bidra til å forstå fenomenet remigrasjon i sin helhet, er hans historie et eksempel som kaster lys over temaet. Analysen har vist at det er enkelte element ved Nils sin historie som lett kan overføres til det overordnede, eksempelvis at årsaken til hans utreise mest sannsynlig var på grunn av vanskelige økonomiske forhold. Dette stemmer overens med en gjeldene samfunnssituasjonen på Finnøy i 1927, og dermed de overordnede strukturelle samfunnslinjene. I forsøk på å overføre Nils' historie til et makronivå er det til slutt de personlige faktorene som gjør det utfordrende. Siden Nils retur i stor grad blir preget av dødsfallet til Mabel Olive, har returneringen et stort personlig preg over seg. Det gjør det komplisert å overføre til det overordnede. Likevel kan man se på Nils sin historie som et eksempel på remigrasjon, og slik kan historien bidra til å få svar på «store historiske spørsmål», og bidra til økt forståelse av fenomenet remigrasjon i sin helhet.

I arbeidet med oppgaven har jeg lært mye om familien, og det har vært spennende å utforske Nils' reise og opphold i Canada. Samtalene med Margaret har bidratt til en helhetlig fortelling, samtidig som individnivået har blitt ivaretatt. Bruken av mikrohistorie har åpnet opp for å se enkelthistoriene som til sammen utgjør fenomenet remigrasjon. Uten å ta del i det personlige, ville det vært vanskelig å finne svar på spørsmålene om Nils. Det er gjennom mikrohistorie man først får mulighet til å utforske de nære og individuelle historiene som videre gir oss innblikk i en realitet og åpner opp for nye perspektiver og sannheter. Et moment som muligens ikke villet komme til syne dersom man kun ser på fenomenet fra et overordnet perspektiv. Ved å se på Nils Falkeid og hans historie under et mikroskop har vi fått innblikk i hvordan livet som tilbakevandrer kunne være, og fått mulighet til å se nærmere på fenomenet remigrasjon i form av en enkeltutvandrers historie.

7.0 Bibliografi

7.1 Primærkilder

Vedlegg 1: Digitalarkivet. «Emigranter over Stavanger 1903-1928». Hentet fra: <https://www.digitalarkivet.no/source/100091>.

Vedlegg 2: Fotografi: «SS *Ausonia*». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 3: Dokument: «Certificate of Naturalization». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 4: Dokument: «Certificate of Marriage». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 5: Dokument: «Registration of Death». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 6: Fotografi: «Drivhusbygging på Vestbø 1949» i *Årbok for Ryfylkemuseet: Folk i Ryfylke*, redaktør Roy Høibo, Sand: Ryfylkemuseet, 1993. s. 37. Hentet 25.04.2022 fra: <https://ryfylkemuseet.no/wp-content/uploads/2020/04/Folk-i-Ryfylke-1993-Scannet-14-08-2019-Skbar-oppdaterert-midtbilde.pdf>.

Vedlegg 7A: Avisutklipp: «„Oslofjord” går onsdag: Meget hermetikk og sild til U.S.A». *Stavanger Aftenblad*. 21.03.1950. s. 1.

Vedlegg 7B: Avisutklipp: «24 i land her fra „Stavangerfjord”». *Stavanger Aftenblad*. 12.10.1951. s. 4.

Vedlegg 8: Dokument: «Margarets dagbok: *My Trip to Norway*». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 9: Dokument: «Attest for å ha fått norsk riksborgarett». Eier: Margaret Caroline Landa.

Vedlegg 10: Intervju: «Samtale med Margaret Caroline Landa 27.04.2022».

7.2 Sekundærkilder

Bjørkvik, Halvard. *Finnøy Gard og ætt: Gardane på norddelen av Finnøy*. Bind 2. Finnøy kommune, 1993.

Bjørkvik, Halvard. *Finnøy Gard og ætt: Gardane på sørdelen av Finnøy*. Bind 2. Finnøy kommune, 1993.

Cassarino, Jean-Pierre. «Theorising Return Migration: The Conceptual Approach to Return Migrants Revisited.» *International Journal on Multicultural Societies*. 253-279. Vol. 6, Nr. 2, (2004), <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01237439/document>.

Det Statistiske Centralbyrå: *Norges Offisielle Statistikk. NOS VII. 81.: Folketellingen i Norge: 1. desember 1920*. Fjerde heftet. Kristiania: H. Aschehoug & CO, 1923.

Hetland, Bjarte. «Anton Nordbø.» Hentet 30.03.2022 fra: http://www.hetland.net/bjarte/slekt/nm_9.html#0.

Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 1999.

Kjelland, Arnfinn. «Kva er mikrohistorie?,» i *Mikrohistorie*, redigert av Chalak Kaveh. 11-30. Trondheim: Museumsforlaget, 2020.

Lovold, Odd S. *Det løfterike landet: Historien om norsk-amerikanerne*. Oslo: Universitetsforlaget, 1983.

Magnússon, Sigurður Gylfi og Szijártó, István M. *What is Microhistory?* London/New York: Routledge, 2013.

Mørkhagen, Sverre. *Farvel Norge: Utvandringen til Amerika 1825-1975*. Trondheim: Gyldendal, 2009.

Nilssen, Vivi. *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.

Points West Living. «Lloydminster's Paul Hesby Celebrates 100th Birthday.» Hentet 30.03.2022 fra: http://www.pointswestliving.com/news_detail.php?id=73.

Semmingsen, Ingrid. *Veien mot vest: Utvandringen fra Norge til Amerika 1865*1915*. Oslo: Aschehoug & Co, 1950.

Skadberg, Gunnar A. *“Øve dammen i Junaiten”*: Utvandringen til Amerika sett fra Stavanger og Ryfylke Stavanger. Stavanger: Wigestrands Forlag, 2007.

Wyman, Mark. «“No Longer Freedom’s Land“: Scandinavians Return From America 1900-1930.» i *Norwegian-American Essays*, redigert av Knut Djupdal, Øyvind T. Gulliksen, Ingeborg R. Kongslien, David C. Mauk, Hans Storhaug og Dina Tølsby. 79-96. Stavanger: NAHA-Norway, 1993.

Østrem, Nils Olav. *Den store utferda: Utvandring frå Skjold og Vats til Amerika 1837-1914*. Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015.

Østrem, Nils Olav. *Norsk utvandringshistorie*. 2.utg. Oslo: Det Norske Samlaget, 2014.

Upublisert bok:

Nedrebø, Rune. *Mors historie: Margaret Caroline Landas oppvekst og liv i Canada og på Finnøy*. 2017.

8.0 Vedlegg

8.1:

Vedlegg 1: Digitalarkivets emigrantprotokoller

Emigranter over Stavanger 1903-1928

Geografi

Fylke: Rogaland
Kommune (1947): Stavanger
Geografisk område: Stavanger komm.

Emneknagger

Emigrasjon og flytting

Om søkbar versjon 1903-1928

Periode (liste): 1903-1928
Transkriberingsgrunnlag: original
Bidragsyter: Statsarkivet i Bergen
Rettingshaver (eier): Arkivverket
Transkribert av: Tor Amundsen, Stein Bauge, Sturla Bingen, Inge Eikeland, Gjermund Haaland, Marianne Herfindal Johann
Transkribert når: 1999
Korrekturlest når: 1999
Først publisert: 1999-07-08
Sist publisert: 2013-12-12
Merknader (transkripsjon): 1929 gjekk emigrantprotokollane for Stavanger (1867-1928) tapt i brann. Som grunnlagsmateriale for utarbeiding av emigrasjonsstatistikk fekk Statistisk Sentralbyrå avskrifter av emigrantprotokollane. På grunnlag av desse listene er det laga database over emigrantar frå Stavanger 1903-1928.

År	Navn	Fødselsår	Stilling/stand	Familiestilling	Bosted	Utreisedato	Reisemål	Skip	Listetype	Kilde
1927	Nils Falkeid	1909	ug Gaardsarb.		Finnøy	1927-03-07	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928
1927	Anton Nordbø	1909	ug Gaardsarb.		Finnøy	1927-03-07	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928
1927	Klaus Hesby	1909	ug Gaardsarb.		Finnøy	1927-03-07	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928
1923	Rasmus Hesby	1887	ug Gaardbruker selveier		Finnøy	1923-03-12	Canada			Emigranter over Stavanger 1903-1928
1923	Gerda Vetbø	1900	ug Tjenestepike		Finnøy	1923-03-12	Canada			Emigranter over Stavanger 1903-1928

År	Navn	Fødselsår	Stilling/stand	Familiestilling	Bosted	Utreisedato	Reisemål	Skip	Listetype	Kilde
1924	Gunvald Nerland	1899	ug Gaardsarb.		Finnøy	1924-07-26	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928

År	Navn	Fødselsår	Stilling/stand	Familiestilling	Bosted	Utreisedato	Reisemål	Skip	Listetype	Kilde
1926	Richard Vestbø	1909	ug Gaardsarb.		Finnø	1926-03-09	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928

År	Navn	Fødselsår	Stilling/stand	Familiestilling	Bosted	Utreisedato	Reisemål	Skip	Listetype	Kilde
1926	Karl Vestbø	1906	ug Gaardsarb.		Finnø	1926-03-09	Kanada			Emigranter over Stavanger 1903-1928

8.2:

Vedlegg 2: *SS Ausonia*

Foto: Ukjent

Eier: Margaret Caroline Landa

Bildet viser Nils Falkeid, Anton Nordbø og Claus Hesby om bord på *SS Ausonia* på vei til Halifax, Canada fra Southampton, England.

I trappa nederst fra venstre er Claus Hesby, Anton Nordbø. Nummer tre med lys sixpence-lue, bak livbøye, er Nils Falkeid.

8.3:

Vedlegg 3: Certificate of Naturalization
Side A)

Eier: Margaret Caroline Landa

Vedlegg 3: Certificate of Naturalization
Side B)

Particulars	
FULL NAME	NILS FALKEID
ADDRESS	TOP FELD, ALBERTA, CANADA
TRADE OR OCCUPATION	FARMER
PLACE AND DATE OF BIRTH (WHEN KNOWN)	ISLE OF FINNOC, NORWAY 31ST DECEMBER 1908
SUBJECT OF CITIZEN	NORWAY
MARRIED. SINGLE WIDOWER (WIDOW)	MARRIED
NAME OF WIFE	(NOT HERETO NATURALIZED)
PARENTS SUBJECTS OF CITIZENS	NORWAY
AGE	35 YEARS
HEIGHT	5 FEET 10 INCHES
COLOUR	WHITE
COMPLEXION	FAIR
COLOUR OF EYES	BLUE
COLOUR OF HAIR	BLACK
VISIBLE DISTINGUISHING MARKS	NONE
COUNTERSIGNED	
	CHIEF CLERK OF NATURALIZATION

Eier: Margaret Caroline Landa

Vedlegg 4: Certificate of Marriage
Side B)

DEPARTMENT OF PUBLIC HEALTH

BUREAU OF VITAL STATISTICS

IN REPLY PLEASE REFER TO
FILE No. - 9 - GM

EDMONTON, ALTA.
July 16, 1936.

Dear Sir:

I am enclosing herewith a certificate of your marriage, numbered 50114, together with receipt for 50¢ covering fee remitted for same.

Yours truly,
Donald MacKie
DEPUTY REGISTRAR GENERAL.

Mr. N. E. Falkeid,
TOFIELD, Alberta.

GOVERNMENT OF THE PROVINCE OF ALBERTA Vital Statistics			
NUMBER	DATE	AMOUNT	CL.
0488	JUL 6	.502	--

THIS IS YOUR RECEIPT 5161

Eier: Margaret Caroline Landa

8.5:

Vedlegg 5: Registration of Death

Form V. R. 132

DEPARTMENT
PUBLIC HEALTH
ALBERTA
BUREAU OF VITAL STATISTICS

Nº 55621

CERTIFIED EXTRACT

RECORD NUMBER 48-08-006530 OF

REGISTRATION OF DEATH

This is to Certify, that the particulars of death of the said deceased person as recorded by this Department are as follows:

Name of Deceased MABEL OLIVE FALKEID
Date of Death Thirtieth day of October 19 48
Place of Death Municipal Hospital, Tofield, Alberta
Regular Residence Tofield, Alberta
Sex Female Age 40 Years, 3 Months, 10 Days Married or Single } Married
Widowed or Divorced }
Place of Birth Tofield, Alberta Occupation Household Duties

Cause of Death { Immediate (a) -
Due to (b) -
Contributory -

Name of Physician attending fatal illness Dr. W. Freebury, Tofield, Alberta
Place of Interment Bardo Cemetery, Tofield, Alberta
Name and Address of Informant Nels Falkeid, Tofield, Alberta
Registered at Tofield on the Thirtieth day of October, 1948

Given under my hand and seal of the Department of Public Health at Edmonton,
this Third day of May 1954.

Deputy Registrar General.

Eier: Margaret Caroline Landa

8.6:

Vedlegg 6: Drivhusbygging på Vestbø 1949

Dette bildet viser drivhusbygging på Vestbø i 1949. Dei legg glas. Personane er, frå venstre, Johannes Vestbø, Nils Falkeid, Gunvald Holte, Johannes O. Landa i forgrunnen og så Johannes Løyning, heilt til høgre. Biletet teke og utlånt av Per Vestbø.

Fotografiet er henta fra Ryfylkemuseet i *Årbok for Ryfylkemuseet: Folk i Ryfylke*.

8.7:

Vedlegg 7: Utklipp fra *Stavanger Aftenblad* arkiv:

A)

get, fortsatte taleren, som der-

„Oslofjord” går onsdag

*Meget hermetikk
og sild til U.S.A.*

Oslofjord, ventes til Stavanger onsdag kl. 7 på vei til Amerika. Skipet går videre kl. 10.30.

Disse passasjerene går ombord i Stavanger: Stoffer Aasland, Glendive, Mont., Nellie J. Bjerke, Minneapolis, Einar, Ellef og Rigmor Bleivik, Brooklyn, Thorvald og Kari Bolstad, Walnut Creek, California, Judith Bredahl, Stavanger, Nils Falkeid, Alberta, Canada, Kristina Frydenlund, Stavanger, Ingrid Grannes, Brooklyn, Martin, Olga E. og Olav Heggland, Stavanger, Nils Joa, Sola, Fritjof Jørgensen, Hidra, Gunvor Ladsten, Stavanger, Karen Sofie Malde, Hafsråfjord, Anna Feyling Nilsen, Egersund, Nilla Øgreid, New York, Dina Marie Olsen, Stavanger, Kristian Rosseland, Weldon, Mont., Berentine Simonsen, Haugesund, Tom Sola, Chicago, Abraham Stevens, Sverre Svendsen, Salt Lake City, Rasmus Thomassen, Brooklyn, Kristian Vaule, Vikeså, Lalla Olava Wølsted Knudsen, Stavanger, Karl S. Tjåland, Undheim, Torkell Netland, Tonstad.

Av last får skipet med 150 tonn hermetikk og 500 hele og 250 halve tønner sild.

Dato: 21. mars 1950.

Om bord på *MS Oslofjord* reiste Nils Falkeid nok en gang over Atlanteren på vei til Canada.

B)

24 i land her fra „Stavangerfjord”

Disse passasjerene går i land i Stavanger:

Som før meldt kommer „Stavangerfjord” til Stavanger klokka 12 og går videre klokka 14. Her i byen går det i land 24 passasjerer og det blir losset 60 tonn stykk-gods.

Disse passasjerene går i land i Stavanger:

Mrs. Emilia S Dahlgren, New York, N. Y.

Miss Gloria B. Foster, Washington, D. C.

Mr. Oystein Hjorteland, Stavanger

Mr. John Lande, Brooklyn, N. Y.

Mrs. Margrethe Lande, Brooklyn, N. Y.

Miss Pauline Vigre, Sandnes

Mr. Ola T. Aukland, Skjold

Mr. Ole Dagsland, Vancouver, B. C.

Miss Margit Eide, Måløy

Miss Margaret Falkeid, Victoria, B. C.

Miss Audrey Falkeid, Victoria, B. C.

Mr. Nels Falkeid, Victoria, B. C.

Master Neil Falkeid, Victoria, B. C.

Mr. Jacob S. Gilbertsen, Brooklyn, N. Y.

Mrs. Margit O. Gilbertsen, Brooklyn, N. Y.

Mr. John Haarberg, Ketchikan, Alaska

Mrs. Anne Hansen, Haugesund

Miss Ruth Haugland, Oslo

Mr. Severin G. Johannessen, Stavgr.

Mrs. Bertha Nilsen, Middletown, N. Y.

Mrs. Martha Pedersen, Haugesund

Mr. Jonas Sharpe, Lewiston, Mont.

Mr. Rasmus S. Thomassen, Brooklyn

Miss Aase Torkildsen, Stavanger

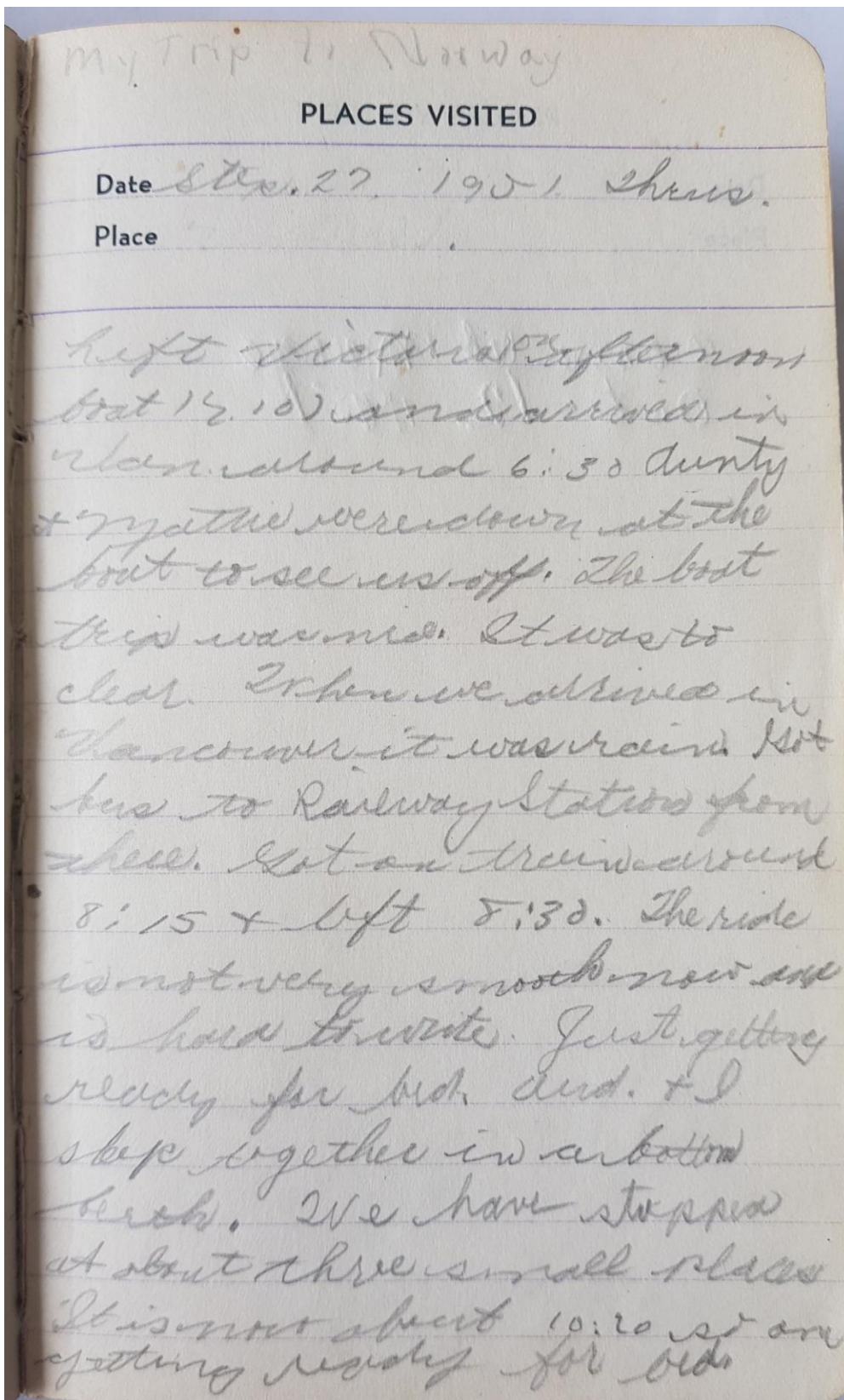
Mr. Gabriel Underhaug, Nærbo

Dato: 12. oktober 1951.

Av avisutklippet kan vi lese at Margaret, Audrey, Niel og Nils Falkeid går i land i Stavanger fra destinasjonen Victoria.

8.8:

Vedlegg 8: Margarets dagbok: My Trip to Norway

Eier: Margaret Caroline Landa

8.9:

Vedlegg 9: Attest for å ha fått norsk riksborgarrett

ATTEST FOR Å HA FÅTT NORSK RIKSBORGARRETT

..... Nils Falkeid ..... fødd den 31. desember 1908

i Finøy ..... bustad Steinnesvåg, Finøy .....

har den 2. juni 1954 ..... gjeve melding i samsvar med lov om norsk riksborgarrett

frå 8. desember 1950 § 4 ..... og har med det vorte norsk riksborgar.

Samstundes har desse barn vorte norske riksborgarar:

..... Margit Falkeid ..... fødd ..... i Canada .....

..... Astri Falkeid ..... fødd ..... i Canada .....

..... Neil Falkeid ..... fødd ..... i Canada .....

..... ~~..... fødd ..... i .....~~

Rogaland fylke, 10. juni 1954.

Olav Nervik
Olav Nervik
fylkeskontorsjef

Vedlegg: Canadisk borgerbrev
Pass

Eier: Margaret Caroline Landa

Av hensyn til personvern er fødselsdatoen til Margaret Caroline, Audrey Francis og Neil fjernet.

8.10:

Vedlegg 10: Samtale med Margaret Caroline Landa 27.04.2022

Samtale med Margaret Caroline Landa 27.04.2022

1. Hvorfor valgte Nils å reise til Canada? Vet du hvorfor han dro til Canada i stedet for USA?

Jeg har ikke hørt noe om det, men antakelig så var det på grunn av at familien ikke hadde så mye. Nils var ikke eldst, så han hadde ikke rett på gården når han ble voksen. Nils hadde ikke noe arbeid, og gikk ikke på skole, så han hadde ikke noen framtid. Som sagt så var det ikke han som skulle ha gården, og da måtte han få seg annet arbeid. Guttene (Anton, Claus og Nils) snakket i sammen og ble enige om at de skulle reise.

Jeg har ikke hørt en spesiell grunn til at de valgte og reiste til nettopp Canada. Mye kan nok ha med å gjøre at Gerda og Rasmus bodde der. De reiste jo til dem. De var opprinnelig naboer til Claus og Anton. Så det var nok derfor de reiste til Canada. Du måtte liksom ha noen å reise til og ta inn hos, det var til stor hjelp. Så det var der de begynte.

Det eneste jeg vet var at han (Nils) fortalte om den første tiden i Canada var at han hoppet på toget. De lurte seg om bord på toget for å reise gratis. Hvor han jobbet eller hva han jobbet med vet jeg ingenting om.

2. Var det på grunn av at storebroren Harald tok over gården hjemme, at Nils ikke hadde noe, som gjorde at han dro? Med andre ord: økonomisk motivert?

Som sagt så hadde ikke Nils odell til gården hjemme, det var storebroren Harald. Nils måtte ut å starte for seg selv, og ut av hjemmet for å finne seg arbeid. Så det var jo på grunn av at han måtte finne seg arbeid og tjene penger han dro ut. Han reiste jo med Claus og Anton. Anton overtok gården hjemme, da han kom hjem. Han (Anton) hadde også to eldre brødre som hadde reist til Amerika, kanskje Anton var inspirert av dem, jeg vet ikke. De tre guttene var ungdomsvenner som nok fant ut at de ville reise sammen. Jeg kan ikke minnes at de fortalte så mye mer enn det.

Tante Ester (lillesøster til Nils) sa en gang at de arbeidet lenge for å skrape sammen penger for at Nils kunne reise. Foreldrene jobbet slik at han kunne samle penger for å kunne reise. De sparte og samlet. Jeg husker at tante Ester sa at de sparte mye penger for å kunne bidra til å hjelpe Nils å reise, det var jo dyrt den gangen.

3. Når du var liten, snakket Nils mye om livet på Finnøy? Og om Norge? Opplevde du noen gang at han hadde hjemlengsel?

Jeg var for liten til det. Jeg har ikke så mye minner. Jeg kan ikke minnes at han fortalte noe om Norge. Jeg husker krigen, og husker at far satt ved radioen og hørte på. Begge onklene mine, Milton og Clifford var med i krigen. Men han snakket ikke mye om Norge til oss barna.

Far var ikke den som snakket mye. Far og mor snakket norsk sammen, men de snakket engelsk med oss barna. Mor kunne skrive litt på norsk. Hun og familien snakket norsk hjemme til de begynte på skolen tror jeg. Av og til snakket mor og far norsk sammen når de ikke ville at ungene skulle forstå det. Men de lærte ikke oss barna noen norske ord. Vi var nok litt for unge til å spørre etter også. Mor var ikke heller av den pratsomme typen.

4. Vet du når Nils bosetter seg i Bardo?

I Bardo var det en mann fra Finnøy, Gunvald Nærland. Det var nok fordi far viste det var en mann fra Finnøy der som gjorde at han reiste til Bardo. Mor arbeidet også på en farm der, og det var slik de møtte hverandre. Gunvald hjalp far til å få jobb, mye fordi han kjente til han. Kjennskap og vennskap var til stor nytte.

5. Snakket Nils om å reise hjem til Finnøy før Mabel Olive døde?

Nei, vi hørte ingenting om det når mor levde.

6. Etter Mabel Olive døde, snakket Nils om å dra hjem? Hvordan opplevde du det?

Far reiste hjem til Finnøy etter at mor var død, og etter at vi hadde flyttet til Victoria. Vi visste ingenting vi. Om han skrev et brev til Tante Anna, det vet jeg ikke, men jeg går ut ifra det. Nils skrev ikke lange brev, men vi fikk et par kort. Nils var skeivhendt og ble tvunget til å skrive med høyre på skolen, så da fikk han så stygg håndskrift. Kanskje det var derfor han ikke skrev så mange brev.

7. Vet du hvem Nils solgte farmen til i Bardo?

Det gikk sikkert til naboen, men den gården har blitt solgt flere ganger etter det. Audrey sa det at det ikke var store summen han fikk av den. I dag er det nesten ingen av gårdene som er i familien, tror ikke det er så mange av etterkommerne som bor der nå, i Bardo. Gårdene var for små til det, de er nå slått sammen til store farmer.

8. Var det på grunn av økonomien Nils reiste hjem? Hvordan var det økonomiske i familien?

Etter at mor døde var Nils alene, og han hadde lyst til å reise hjem. Han måtte på mange måter begynne på nytt igjen, med å finne ny kone og nytt hjem. Han hadde ikke vært hjemme siden han reiste første gangen i 1927. Det var nok tenkt som et besøk, men så møtte han Solveig. De giftet seg noen få år etter vi kom til Finnøy. Far var hjemme på Finnøy i cirka ett års tid fra 1949-1950. Der fikk han arbeid med å sette opp drivhus, blant annet på Vestbø, og han fikk jobb og tjente penger. Dette jobbet han også med etter at vi kom til Finnøy i 51. Planen hans var nok å komme tilbake til Canada og samle familien igjen. Han hadde nok kontakt med Tante Anna. De ønsket at han skulle finne seg ei kone, og samle familien igjen.

30-åra var dårlige tider. Vi hadde ikke noen god rå, men vi barna brydde oss ikke så mye. Far kjøpte ny traktor og bygde ny løe. Det var også snakk om at han ville bygge nytt hus. Vi klarte oss greit, vi hadde gode avlinger, og ca. 12 melkekyr. Vi var ikke de rikeste vi. Jeg husker de sa til meg på skolen at vi var de nest fattigste i bygda. Jeg så ikke på oss som veldig fattige, vi hadde jo tross alt bil.

9. Hvordan opplevde Tante Anna at Nils reiste tilbake til Norge, og at du (Margaret) og Audrey kom for å bo hos henne?

Tante Anna sa ikke heller så mye. Da far kom tilbake til Victoria (i 1950) for å hente oss sa jeg først nei, og far tok seg jobb i skogen i British Columbia. Tante Anna ønsket at han skulle hente ungene igjen, og samle familien. Så hun tenkte nok ikke noe vondt om at Nils var på Finnøy. Men igjen så torde vi ungene ikke å spørre henne så mye. Vi var lydige unger som ikke spurte så mye.

Jeg husker dagen vi skulle reise fra Victoria. Jeg var sur på Tante Anna fordi jeg ikke ville reise.

10. Hvordan opplevde du det å komme til Norge/Finnøy som tenåring?

Jeg ville egentlig begynne på High School, og sa først nei da far kom og spurte om jeg ville være med til Finnøy. Da tok han seg jobb i skogen i British Colombia, og etter en tid sa jeg ja og ble med.

Vi viste nesten ingenting om hva som ventet i Norge og på Finnøy. En gang viste han bilde av huset til Onkel Harald (bror til Nils) på Finnøy. Far hadde ikke sagt mye om foreldrene sine eller hva som ventet oss på Finnøy. Jeg visste jo ikke at vi ville flytte inn sammen med dem.

11. Snakket dere mye hjemme om livet i Canada?

Vi svare på det folk spurte om. Vi hadde forskjellige klær, så det la folk merke til når vi kom. Jeg husker jeg hadde ei vinterkåpe som var så vid, og på Finnøy brukte de ikke vide kåper, så jeg følte jeg gjorde noe galt. Det var rett etter krigen, og på Finnøy gikk ungene i strømper og guttene i nickersbukser, det hadde jeg aldri sett før. De hadde ikke begynt med dongeribukser heller.

12. Savnet du livet i Canada etter at du kom til Finnøy?

Jeg var så opptatt av alt det nye, og den nye hverdagen. Jeg husker Tante Anna sa at viss vi ville kunne vi komme tilbake til Canada, men vi var opptatt av det dagligdagse og den nye hverdagen. Jeg var den eldste så jeg følte jeg måtte passe på søsknene mine, så jeg hadde ikke så mye tid til noe annet. Jeg måtte også passe på farmor, da hun var syk. Da fikk jeg ikke mulighet til å gå på skole.

13. Hvordan var forholdet ditt til onkler og tanter /besteforeldre?

Det var de første besteforeldre vi hilste på, så det ble en ny opplevelse. Det var et lite hus og liten stove, og vi hadde hver vår stol vi satt på. Vi ungene var stort sett glade, og var stort sett fornøyde med det vi hadde. Når ikke far var hjemme, og vi skulle få bestefar til å le, kitlet vi han under føttene. Bestefar var koselig. Jeg husker han skremte oss ungene ved å fortelle spøkelseshistorier.

14. Reiste Nils noen gang tilbake til Canada?

Nils og Solveig reiste sammen med barnebarnet Marianne (datter til Margaret) til Canada i 1981. Det var den eneste gangen Nils besøkte Canada, etter at han kom hjem for godt i 1951. Da besøkte de farmen som vi hadde bodd på, i tillegg til gravplassen til mor. Samtidig var de innom søster til Solveig, Gerda som bodde i Alberta.

Før han reiste sa han til meg at han skulle leie bil å kjøre rundt i Edmonton. Da var det jo da blitt en stor by, med mye trafikk. Han var nok ikke klar over den store utviklingen.

Annet:

Nils døde i 1989. Han fortalte lite, det er svært dumt. Hva han sa til andre venner og familie vet jeg ikke, det kan ha vært mer. Til oss barna i senere tid, så snakket vi ikke så mye om det, det var liksom en del av fortiden.

